herpy

SKINKER

Chalcides ocellatus

Chalcides ocellatus er en livlig, dagaktiv skink fra Middelhavsområdet, Nord-Afrika og Midtøsten med en glatt, valseformet kropp, små bein og lyskantede øyeflekker på ryggen. Den svømmer gjennom løs sand, føder levende unger og er nysgjerrig og lett å observere. Den trives i et tørt terrarium med sandbunn, en varm solplass og fuktige netter.

Familie: Scincidae Engelsk: Ocellated (Bronze) Skink Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-30 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**22-39 g**
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**90 × 45 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Varmeplass	**33-37 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**15-35 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter og små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Alene eller i gruppe**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kullstørrelse	**2-12 unger**
Kull per år	**1-2**
Drektighet	**90-120 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Chalcides ocellatus er en liten, glatt og blank skink med kjegleformet hode, lang, sylindrisk kropp, korte bein med fem tær, lange tær på bakføttene og en hale som smalner av. Beina er små, men velutviklede, og det skiller arten fra *Chalcides chalcides*, som lever side om side med den på Sardinia og Sicilia. Grunnfargen er bronse, grå eller brunlig med lys buk, og ryggen har rader av mørke flekker med lys kant, de såkalte øyeflekkene (ocelli). Mørke bånd går fra leppene opp over kinnet. Farger og tegning varierer mye fra bestand til bestand. Artsnavnet ocellatus betyr nettopp øyeflekket.

Arten blir 15-30 cm inkludert hale og veier omtrent 22-39 g. Levealderen i fangenskap er ikke dokumentert; 10-20 år er et anslag. Hunnene har større kropp og buk enn hannene, mens hannene har forholdsvis større hode. Dyret er kvikt, men ikke spesielt raskt, og unnslipper rovdyr ved å smette inn bak plantene. Det kan "svømme" gjennom løs sand og jord ved å slå med kroppen som en fisk, men beina er ikke bygget for egentlig gravearbeid, og det graver sjelden dypere enn omtrent 4 cm.

Arten ble beskrevet i 1775 av Peter Forsskål med Egypt som typelokalitet. Den er delt inn i flere underarter, hvorav noen er tvilsomme, og den nærstående *Chalcides colosii* ble tidligere regnet som en underart.

C. ocellatus er nysgjerrig og lærenem, kan skille mellom mennesker og husker hvordan den er blitt behandlet. Den er imidlertid glatt, rask og lett å skremme og ikke et dyr som skal håndteres mye. Den har et lysfølsomt parietaløye som fanger opp bevegelser ovenfra, og blir derfor lett redd hvis man nærmer seg ovenfra.

Utbredelse og leveområde

Chalcides ocellatus har en svært stor utbredelse. I Europa finnes den på Sardinia, Sicilia, Lampedusa og Linosa, på Malta, Kreta og flere andre greske øyer, på Kypros og i Tyrkia. I Midtøsten lever den i Libanon, Syria, Jordan, Israel, Palestina, Irak, Iran, Saudi-Arabia, Jemen, Oman og De forente arabiske emirater, og mot øst når den det sørlige Turkmenistan og det vestlige Pakistan. Opplysninger fra India og Sri Lanka er tvilsomme.

I Nord-Afrika finnes arten fra Marokko og Vest-Sahara til Egypt og mot sør til Mauritania, Mali, Niger, Tsjad og Sudan. Opplysninger fra Øst-Afrika er omstridte og står ikke på kartet.

Arten er innslept til det italienske fastlandet, blant annet ved Napoli og i en havn i Toscana, med skipstrafikk fra Sardinia, og den er innført i Frankrike og i USA. De innførte bestandene står ikke på kartet.

> **Naturlig utbredelse:** Italia, Malta, Hellas, Kypros, Tyrkia, Libanon, Syria, Jordan, Israel, Det palestinske området, Irak, Iran, Saudi-Arabia, Jemen, Oman, De forente arabiske emirater, Turkmenistan, Pakistan, Marokko, Vest-Sahara, Mauritania, Algerie, Tunisia, Libya, Egypt, Niger, Mali, Sudan og Tsjad.

LEVEOMRÅDE

Chalcides ocellatus er en generalist som finnes i mange slags tørt land langs Middelhavet og videre inn i ørkenstrøkene: sandete og steinete sletter, grusørken og dyrket mark. Den foretrekker løs, sandet til steinete jord med spredt vegetasjon, steiner og nedfalne grener der den kan søke dekning. Den lever sjelden langt fra vann, og kystområdene er langt fuktigere enn det tørre landskapet gir inntrykk av.

Arten er dagaktiv og soler seg, men tilbringer også mye tid nede i bunnen. Dagene er tørre og varme, nettene fuktige med dugg og høy luftfuktighet, og om natten velger dyrene en lavere kroppstemperatur. Om vinteren er det en kjølig periode, men arten går ikke i egentlig vinterdvale. Yngelsesongen ligger i vår og sommer og følger temperaturen og dagslengden.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Et enkelt dyr må ha et terrarium på minst 75 × 30 × 30 cm, og 90 × 45 × 30 cm eller større er bedre. Bunnarealet betyr mer enn høyden, fordi arten mest ferdes på bakken, men den klatrer også, så grener og steiner gir variasjon. Over 60 cm i høyden er sjelden nødvendig. Terrariet må være godt ventilert, åpne i fronten og være tett eller dekket på tre sider, slik at dyret føler seg mindre utsatt.

Bunnen må kunne graves i: en løs blanding av 3 deler matjord og 2 deler lekesand i et lag på minst 5 cm, mer hvis det skal være planter. Et lag tørre blader oppå gir ekstra struktur å grave i. Unngå kokosfibre, bark, flis, nøtteskall, grus og kalksand. Kalksand selges som et trygt produkt, men er det ikke. Fjern ekskrementer, fôrrester og urinsyre daglig, og skift bunnen helt hver 1.-3. måned hvis terrariet ikke er bioaktivt.

Innred med flere skjul av kork, huler og flate steiner, grener, avsatser og tørketålende planter. Flate steiner må ligge stabilt, slik at de ikke faller ned over et dyr som graver seg inn under dem. Mange skjul gjør at dyrene ferdes fritt og viser seg oftere.

TEMPERATUR

Chalcides ocellatus elsker sol og trenger en tydelig temperaturgradient. Solplassen må ha en overflatetemperatur på 43-49 °C, målt med et infrarødt termometer, og lufttemperaturen over den skal være 33-37 °C. Den kjølige siden skal være 24-29 °C. Om natten slukkes all varme og alt lys, og temperaturen kan falle til 18-21 °C.

Bruk en halogenspot eller en vanlig glødepære i den ene enden, og legg en stor, flat stein under som solplass. Lyset og varmen må komme fra samme sted, fordi dyret forbinder lys med solplass. Nyfødte unger klatrer godt og kan smette forbi en lampeskjerm, så lampen sitter best utenfor terrariet over nettet. Mål temperaturen både på solplassen og på den kjølige siden. Kan ikke dyret komme bort fra varmen, kan det få heteslag.

Arten går ikke i dvale, men en kjølig hvileperiode på omtrent tre måneder fra desember til mars er gunstig. Skru gradvis ned varmelampen, høyst en halv time i uken, til den bare er på omtrent tre timer om dagen, og senk nattemperaturen. Dyret spiser mindre eller ingenting i perioden. Vei det, og varm opp igjen hvis det går ned 10 % i vekt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal følge rytmen i naturen: tørr om dagen og fuktig om natten. Om dagen skal terrariet tørke ut til 15-35 %, og om natten kan den stige til 90-100 %. Sprøyt terrariet hver kveld etter at lyset er slukket, og la det tørke ut igjen i løpet av dagen. Det krever virkelig god ventilasjon, særlig i fuktige hjem; ellers blir bunnen for våt og muggen.

Sprøytingen fukter også bunnen, slik at dyret lettere holder væskebalansen. Mål luftfuktigheten med et digitalt hygrometer midt i terrariet. Det må alltid stå en lav skål med friskt vann. Skift vannet når det er skittent, og skrubb skålen hver uke.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger kraftig lys og UVB. Den hører til Ferguson-sone 2, og UV-indeksen skal være 2-3 på solplassen og lavere i resten av terrariet. Et T5 HO-rør på 5-6 % gir det i 25-35 cm avstand fra dyrets rygg gjennom nett, et rør på 10-12 % i 40-50 cm avstand. Røret må dekke omtrent halvparten av terrariets lengde og sitte over solplassen sammen med varmelampen. Glass og plast blokkerer UVB, så det må ikke være en plate imellom. Bytt røret etter produsentens anvisning. D3-vitamin i fôret kan holde dyret i live uten UVB, men doseringen er upresis, og UVB er bedre.

Gi dessuten kraftig dagslys fra et T5-rør eller en LED-lampe på ca. 6500 K som dekker to tredjedeler til tre fjerdedeler av lengden. Dagslengden kan være 12 timer hele året, men den kan også følge årstiden fra omtrent 10 timer i januar til 14 timer i juli. Bruk en timer, og bruk aldri farget lys.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Arten er først og fremst insektspiser og tar i naturen nesten alt den kan overmanne: gresshopper, sirisser, maur, biller, bænkebitere, edderkopper, skolopendere og insektlarver. Den spiser også unger av andre firfisler og haler av artsfrender. I terrariet kan fôret være sirisser, kakerlakker (for eksempel *Blaptica dubia* og *Blaberus discoidalis*), gresshopper, melorm, rismelbiller, silkeormer, små superorm, tobakksvermelarver, bænkebitere og larver av soldatfluen. Variasjon er viktig. Voksmøllarver og smørorm er godbiter og gis høyst én gang i måneden. Fôr insektene opp i minst ett døgn før de gis.

Arten spiser også litt plantekost: finskåret grønt som løvetann, gulrottopp og hibiskus samt blomster og bløt frukt. Grønt to ganger i uken er rikelig, og mange dyr lar det ligge. Ferdigfôr til insektetende firfisler og våtfôr til katter blir også spist og er godt å ha i reserve; gi det høyst én gang i uken.

Unger fôres daglig, voksne 2-3 ganger i uken, og drektige hunner og hunner som nettopp har født, daglig. Byttedyrene må være litt mindre enn dyrets hode. Dryss fôret med kalk, og gi et multivitamin av og til; bruk heller for lite enn for mye.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Chalcides ocellatus er aktiv og nysgjerrig, men ikke et dyr til jevnlig håndtering: den er glatt og rask og forsvinner lett hvis den blir redd. Rolige tilnærminger og fôr gjør den modig, mens jakt og tvang gjør den sky og stresset, og det kan ta lang tid å vinne tilliten tilbake.

Gi et nytt dyr 2-3 uker i fred, der bare vann og fôr skiftes og bunnen renses. Nærm deg fra siden, ikke ovenfra. Tilby deretter insekter med en pinsett med myke spisser og senere fra hånden.

Dyret kan holdes enkeltvis, og det er det sikreste. Grupper er mulige, men det forekommer voldsom atferd mellom hanner, fra drektige hunner mot hanner, fra hanner mot unger og mellom voksne hunner. Hunner av noenlunde samme størrelse går vanligvis godt sammen når det er plass, mange skjul og avskjerming. Hanner kan slåss til døde i yngletiden. Kjønnet er vanskelig å se, så grupper krever nøye oppsyn, og dyr som biter seg fast og ruller rundt med hverandre, må skilles straks. Regn med minst 1.300 cm² ekstra bunn per ekstra dyr og flere solplasser.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet er svært vanskelig å bestemme, og selgeren kan sjelden garantere det. Voksne hunner har større kropp og buk, mens hannene har forholdsvis større hode. Hannene blir kjønnsmodne ved en større størrelse enn hunnene. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert. Atferden avslører ofte hannene: de er aggressive mot andre hanner, særlig i yngletiden, og ved paring biter hannen seg fast i hunnen.

PARRING

I naturen formerer arten seg i vår og sommer, og yngelsesongen følger temperatur og dagslengde. En kjølig hvileperiode om vinteren er ikke nødvendig for avl, men kan gavne dyrenes hormonbalanse. En hunn kan pares flere ganger i året.

Sett bare hann og hunn sammen hvis du vil ha unger og kan ta deg av dem, for kullene blir raskt store. Hunnen må være frisk og i god hold. Ved paringen biter hannen seg fast i hunnen, og halevrid går ofte forut. Drektige hunner kan angripe hanner, så skill dyrene hvis det oppstår uro.

EGGLEGGING OG KULL

Chalcides ocellatus føder levende unger, som får næring fra moren gjennom en morkake. Et kull er på 2-7 unger, i gjennomsnitt omtrent 4, og store hunner får flest; kull på opptil et dusin forekommer. Noen hunner får to kull i samme sesong.

Drektigheten faller i sommermånedene. Dens lengde er ikke dokumentert; 3-4 måneder er et anslag. Hunnen slutter å spise mot slutten av drektigheten, noe som er normalt, og hun må fôres rikelig etter fødselen. Gi henne ro og mange skjul. Ungene er selvstendige fra fødselen.

INKUBASJON

Det er ingen rugetid, fordi ungene fødes levende. Drektighetens lengde er ikke dokumentert; 3-4 måneder er et anslag. Den drektige hunnen holdes under de vanlige forholdene med varme, UVB og kalk, fôres daglig og må ikke stresses. Sett henne gjerne alene, slik at hun ikke blir angrepet av andre dyr eller selv angriper dem.

OPPDRETT AV UNGER

Nyfødte unger er små og aktive, søker straks mat og skjul og klatrer godt. Fôr dem daglig med små insekter drysset med kalk, og gi dem de samme forholdene som de voksne: løs, sandet bunn, solplass, UVB og tørre dager med fuktige netter. Ta ungene bort fra de voksne, for voksne dyr biter dem og kan spise dem. Gi mange skjul, og fordel ungene på flere terrarier hvis det er mange.

Helse og vanlige feil

Chalcides ocellatus er hardfør når temperaturgradient, fuktrytme og UVB er i orden. De fleste problemene skyldes feil stell:

- For lite UVB og kalk gir beinskjørhet (MBD). Bruk et godt UVB-rør, og dryss fôret.
- For lite varme gir dårlig fordøyelse, vekttap, leddgikt, tarmstopp og svekket immunforsvar. Dyret må samtidig kunne trekke seg til kjølige steder, ellers risikerer det heteslag.
- For våt, dårlig ventilert bunn gir mugg og hudproblemer. La bunnen tørke ut i løpet av dagen.
- Kalksand og grovt bunnmateriale er uegnet. Bruk fin sand eller en blanding av sand og jord.
- Mangel på drikkevann gir uttørking og hudskifteproblemer.
- For mange dyr sammen gir kamper, bitt, tapte haler og kannibalisme.

Et friskt dyr har klare øyne, en rund og fyldig kropp, rett rygg og rette bein, glatte skjell, fast avføring med litt hvit urinsyre, spiser regelmessig og sprelsk motstand når det holdes. Tegn på sykdom er innfallen kropp, synlig ryggrad, matt hud, løs avføring, åndedrett med åpen munn og sløvhet. Dyrene skjuler sykdom, så før gjerne notater over vekt og atferd, og få en årlig helsesjekk hos en veterinær med erfaring på krypdyr.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.